

meaning of existence in the context of the scenic character of the work and put it in the tones and plastic images.

The author is convinced that the knowledge students patterns, factors and stages of transformation artist organizes the creative process of the artist, activate his thinking, has autonomy in the choice of means of expression, allows the singer some time to be yourself, to take the place of another and see the world through the eyes of someone else's mind.

Key words: singer, actor, motivation, character model of personality, character attention, consciousness, imagination, transformation, meaningful intonation.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – канд. пед. наук, доц. Чурікова-Кушнір О. Д.

УДК 78.072.2

Н. Ф. Тихомирова

СТИЛЬОВИЙ ПІДХІД У МУЗИЧНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Аналіз музичного твору, його розуміння та інтерпретація пов'язані з проблемою музичного стилю. Дослідження в цій галузі мають давню традицію, але проблема стилю і сьогодні уявляється надто складною та багатоаспектною.

Принципи музичних стилів розробляли С. С. Скребков, Ю. М. Тюлін, Л. А. Мазель, Н. А. Горюхіна, М. К. Михайлов, В. В. Медушевський та інші. Сучасна наука спрямована на вивчення явищ музичного мистецтва в історико – стильовій конкретності, в жанрово-стильовій динаміці. Ця спрямованість зумовлена об'єктивними причинами, в першу чергу – розвитком музично-художньої практики, яка, з одного боку, характеризується плюралізмом індивідуальних стильових систем в музиці нашого століття, а з другого – множинністю й різноманітністю композиторських технік, їх складною взаємодією.

Мета даної статті - проаналізувати складові поняття правильності стилю та стильової достовірності у виконавській практиці.

Насамперед треба знати, що називається стилем, що ми розуміємо під стилем як естетичною категорією.

Затверджене в музикознавстві в епоху бароко, поняття стилю у подальшому мало безліч трактувань. В XVII столітті воно часто означало жанровий стиль, а також стиль старий або новий. Пізніше його співвідносили з поняттям манери та форми. Зараз поняття стилю трактується як змістовна система засобів (Л. Мазель), як вищий вид

художньої єдності (С. Скребков), як глибинна інтонація (В. Медушевський). С.Тишко стверджує, що «стиль в музиці – це система стійких ознак музичних явищ, музичних явищ, засіб їх диференціації й інтеграції на різних рівнях (авторська індивідуальність, напрямок й школа, історична епоха, національна епоха, національна специфіка і т.д.), перехід їх семантики в конкретну систему музично-виразних засобів [1, с. 3-4]. В даному визначенні відображені такі важливі складові стилю, як стійкість, повторення ознак; функція «розпізнавального знаку» музики, що виявляється у численності комбінацій й угруповань; багаторівнева природа стилю (історичний, індивідуальний, національний і т.д.) та, нарешті, його проміжне положення на межі форми та змісту. Проте в будь-яку з трактувань стиль уявляє собою перш за все єдність й цілісність. Саме це уявлення повинно бути головним для викладача, оскільки виконання у стилі повинно породжувати відчуття естетичної гармонії.

Складність стильового підходу полягає у тому, що учня треба навчити відтворювати в процесі виконання глибину й неповторність образного світу, характерного для визначеної історичної епохи та, звичайно, того чи іншого композитора.

С. Скребков виділяє два підходи до закономірностей музичного твору: власне теоретичний, логічний підхід та історичний, який припускає факт історичного становлення закономірностей музичних творів.

Логічний підхід до музики сприяє виявленню в музичному творі ідейно-художнього задуму композитора. Цей здійснений задум – сам твір – виявляє три аспекти:

1. твір має музичний тематизм (музично-тематичний зміст), він складається з музичних тем (тематичного матеріалу). Тема в музиці – це звучна музично-образна думка, тобто художньо оформлене специфічно музичними засобами відображення дійсності.
2. Тематичний матеріал викладається засобами музичної мови, має певну фактуру й ладо-гармонічну організацію голосів.
3. Музичний твір являє собою процес художньо завершеного в музичні форми (композиційні структури), тобто твору як цілому художньому організму властива визначена музична драматургія.

Історичний кут зору виявляє, що художня природа музики історично розвивається та проходить закономірні сходинки еволюції, обумовлені історичним розвитком життєвого призначення музичного мистецтва.

Сходинки в історичному розвитку музичного мистецтва Є. Скребков називає музичними стилями [2, с. 13].

Стиль композитора знаходить вираження в тексті його твору. Але для того, щоб розшифрувати цей текст, треба багато знати про

виконавські традиції часу, в якому жив композитор, про традиції запису музики, про те, що саме фіксувалося в тексті, а що тільки припускалося. Тут постає проблема розуміння і тексту, і стилю. Питання зв'язку тексту і стилю достатньо складне. Взаємозалежність цих двох починань породжує замкнене коло: стиль можна пізнати у процесі вивчення тексту, а сам текст для свого розшифрування вимагає знання коду, тобто стилів композитора.

Для розуміння стилю композитора необхідно вивчати всю його творчість у тісному зв'язку з суспільством, культурою тієї історичної епохи і країни, представником якої є композитор. Знання про стиль є провідними в процесі оволодіння музичними творами, тому постійне накопичення, поглиблення й оперування ними ефективно сприяють розвитку музичного мислення.

Подвійна природа музично-виконавської діяльності, що припускає залежність виконавця від авторського нотного тексту, але одночасно має чітко виражений творчий характер, часто ставала предметом суперечок між видатними музикантами минулого. Авторські вказівки, такі як знаки агогіки, динаміки, артикуляції, темпу, не мають чіткого відображення авторського задуму, а тому ставлять виконавця перед вибором варіантів трактовки музичного твору [3, с. 225].

Є. Ліберман стверджує, що актуальний шлях вивчення музичного твору через відкриття в ньому раніше непомітних особливостей, рисочок, знаходження нових смислових та емоційних зв'язків й співвідношень різних існуючих в ньому елементів. У результаті такого шляху твір може набути переконливе до того ж нове значення. Проте нове значення твору не можна придбати без залучення нових засобів виконавської виразності. Для музикантів, робота яких починається зі знайомства з нотним текстом, це означає, що в ньому є дві групи координат – незмінних, тих, внаслідок яких він може набувати новий вид й значення. Звідси виходить важливий висновок: виконавці повинні навчитися розподіляти в авторському тексті знаки, що несуть об'єктивну інформацію про твір, його образний устрій, красоту й виразність, від знаків, в яких передається інформація про суб'єктивне тлумачення твору його першим редактором та потенційним виконавцем – самим автором [4, с. 37-38].

Розуміння співвідношення та взаємодії стабільного і мобільного у стилі є надзвичайно важливим для прочитання тексту музичного твору, повноцінне його осягнення. Адже саме музичний твір є своєрідним «стильовим дзеркалом», в якому на тлі примхливого змішання різних «барв» (історичних, епохальних, національних та інших) в єдиному образі зливаються індивідуальні і неповторні «обличчя» композитора і виконавця. Мова йде про взаємодію стабільних і мобільних мовленнєвих ресурсів музичного твору, що безпосередньо пов'язано з розумінням стилю як музично-творчого процесу.

І в проєкції на стиль як процес, і в точці перетину індивідуальних, національних та інших стильових особливостей виявляється важливим таке врівноваження мобільних і стабільних моментів, котре дозволяє стилю «жити», «дихати», розвиватися, залишаючись при цьому самим собою [5, с. 46-47].

Можна зробити наступні висновки. У середині ХХ століття в оточенні провідних музикантів стверджується думка про те, що стиль, визначаючи всі елементи музичної мови, детермінує усі виконавські засоби. Починається вивчення проблеми «стильності» з теоретичних позицій. Вирішується проблема співвідношення у виконавстві стилю й творчості. Знання й розуміння композиторського стилю стає природною вимогою до музиканта – професіонала-виконавця та викладача.

Вірність стилю – історична категорія. Кожна епоха створює свій ідеал, свій еталон стильності. Проте з часом він змінюється, і чим більш традиції старіють, тим наполегливіше виявляються нові погляди. Треба, не заперечуючи традиції, здійснювати творчий підхід до вивчення авторського тексту, навчитися виявляти знаки, які несуть об'єктивну інформацію про твір та знаки суб'єктивного тлумачення твору.

Питання діалектики в стилі стабільного та мобільного факторів набуває в сучасних умовах актуального звучання і вимагає окремого дослідження. Актуальними залишаються також питання співвідношення «стиль – особистість», «стиль – творчість», «стиль – текст».

Стильовий підхід сприяє розвитку особистості учня, поширенню його кругозору, підвищенню його загальної та музичної культури.

Список використаної літератури

- 1. Тышко С.** Национальный стиль русской оперы: аспекты систематизации / С. В. Тышко // Исторические и теоретические проблемы музыкального стиля. – К. : Изд. Киевской гос. консерватории имени П.И.Чайковского, 1993. – 122 с. – С. 3-22.
- 2. Скребков С.** Художественные принципы музыкальных стилей / С. С. Скребков. – М. : Музыка, 1973. – 447 с.
- 3. Николаева А. И.** Стилевой поход в обучении игре на фортепиано / А. И. Николаева // Теория и методика обучения игре на фортепиано [под общ. ред. А. Г. Каузовой, А. И. Николаевой]. – М. : ВЛАДОС, 2001. – С. 200-362.
- 4. Либерман Е.** Творческая работа пианиста с авторским текстом / Е. Я. Либерман. – М. : Музыка, 1988. – 236 с.
- 5. Коханик І.** Музичний твір: взаємодія стабільного і мобільного в аспекті стилю / І. М. Коханик // Науковий вісник. Вип.20. Музичний твір: проблема розуміння. – К. : Нац. муз. академія України ім. П.І.Чайковського, 2002. – С. 44-51.

Тихомирова Н. Ф. Стильовий підхід у музичній педагогіці

В роботі Н. Ф. Тихомирової «Стильовий підхід у музичній педагогіці» розглянуто поняття вірності стилю та стильової достовірності у виконавській практиці. Дано визначення поняття стилю з

точки зору теоретичного, логічного й історичного підходів. Підкреслюється значення творчого підходу до вивчення авторського тексту, необхідність процесу виявлення знаків, які несуть об'єктивну інформацію про твір та знаків суб'єктивного тлумачення твору.

Ключові слова: стиль, текст, точність, розвиток, творчість.

Тихомирова Н. Ф. Стилевой подход в музыкальной педагогике

В работе Н.Ф.Тихомировой «Стилевой подход в музыкальной педагогике» рассматривается понятие верности стилю и стилевой достоверности в исполнительской практике. Дано определение понятие стиля разными учеными. Рассмотрена проблема стиля с точки зрения теоретического, логического и исторического подходов. Подчеркивается значение творческого похода к изучению авторского текста, необходимость процесса выявления знаков, несущих объективную информацию о сочинении и знаков субъективного толкования произведения.

Ключевые слова: стиль, текст, точность, развитие, творчество.

Tichomirova N. F. Stylistic Approach to Music Pedagogy

In this work, within the style approach, applied in musical pedagogic, are considered concept of style constancy and style authenticity in performing practice. The style determination was given by different scholars. Despite the different handling of this concept, style corresponds, uppermost, unity and wholeness, that must be dominating for a pedagogue. The style problem from the point of view of theoretical, logical and approach. The problems of style from the point of view of theoretical, logical and historical approaches were considered. The problems of style and note text parity of music piece were considered, was educed their interdependence. The necessity of constructive approach to authorial text, procedure necessity of sign revealing, that carry out objective information about work and signs of subjective version of work. The meaning of stable and mobile in style for text reading are taken into consideration. The style approach has the goal the student personality development, his outlook widening, his general and musical culture rising. In the further researches are suggested to consider style different structure levels, categories «style – personality», «style – feeling», «style – creative work».

Key words: style, text, exactness, development, creativity

Стаття надійшла до редакції 25.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – канд. пед. наук, доц. Пономарьова О. М.